

A többszörös intelligenciák alkalmazási lehetőségei francia módra

A Guide pour enseigner autrement selon la théorie des intelligences multiples d'Howard Gardner (A máshogy-tanítás kézikönyve Howard Garder többszörös intelligencia elmélete alapján) kötetet 2009-ben adta ki a párizsi székhelyű Retz kiadó, 11 szerző jegyzi, szerkesztője Bruno Hourst¹.

A könyv elsősorban pedagógusoknak szóló útmutató, mely egy az eddigiektől különböző oktatási-nevelési módot tár elénk, ilyen formán hiánypótló alkotás a francia pedagógiai szakirodalomban, hiszen ehhez hasonló útmutató még nem íródott ezelőtt. Magyar fordítás egyelőre nem készült. Az általam elemzett kötet a „harmadik ciklus”² oktatóinak szól, de az ezt megelőző időszakokra is készült kiadvány. Ennek kapcsán jegyezniem meg, hogy az említett műből hiányolom a többszörös intelligencia elméletéről szóló ismertetőt, ami a második ciklusnak készült kötetben (szerk. *Véronique Garas*) megtalálható. Ugyancsak ebben a kötetben fejtik ki a szerzők, miért fontos szerintük a különböző intelligencia-területek összekapcsolása: mivel az emberek sokfélék, de társas lények, természetünkől adódóan tapasztaljuk, hogy „lehet máshogyan is”. Ez érvényes a szerzők szerint a tanulás folyamatára is: mindig lehet máshonnan közelíteni (GARAS, 2013:5).

A könyv előszavában *Paul Benaych* kifejti, utoljára a XVI. századi humanistáknál számított erénynek, ha valaki több területen volt jártas, ezután az iskolában inkább az volt a jó diák, aki a tanár által elvárt választ tudta a kérdésére. Sajnálataát fejezi ki, hogy sok helyen még mindig ez a felállás, de bízik abban, hogy *Howard Gardner* elméletére³ alapuló kiadvány segíteni tud e tény megváltoztatásában. Az előszóban a szerzők beszélnek a mai kor iskolájáról, ahol szerintük szükség lenne arra, hogy a pedagógusokat ne csak az előző generációk tanai formálják, ismerjenek meg új elméleteket és módszereket. Szerintük a pedagógus-szerep újraértelmezésére is szükség lenne, mert a mai társadalom kiegyensúlyozott, nyílt szellemű és több területen jártas diákokat részesítene előnyben. Ez után következik a bemutatás rész, ahol a könyv állást foglal *Gardner* elmélete mellett és megmagyarázza az olvasónak, hogyan is értelmezik a szerzők a többszörös intelligencia fogalmát, és hogyan viszonyulnak hozzá. Kitérnek például arra, hogy a nyolc intelligenciaterület elméleti entitás, és általában kombinálva használjuk az életben csakúgy, mint a tanulási folyamatban úgy, hogy egy domináns és több kiegészítő intelligencia-területet működtetünk. A szerzők a kötet elején tisztázzák azt is, senkinek nem kell egy tananyagot nyolcféleképpen megtanítania, levezetnie, a kötetükben inkább a kikerülhetetlen vagy legtöbbit segítő módszereket mutatják be. A szerzők ígérik ezen kívül azt is, hogy a kötet segít eszközöket adni a tanároknak olyan kompetencia- és intelligenciaterületek fejlesztéséhez, amelyekben ő ugyan bizonytalanok érzik magukat, de a diákok fejlődéséhez elengedhetetlenek.

Mindezek után a könyv felépítésének leírását és konkrét célmeghatározásokat is találunk: egyidejűleg a pedagógusoknak és a diákoknak is segíteni kívánnak az iránymutatásokkal, elemzésekkel és a néhány kidolgozott feladattal. Szeretnék, ha a diákoknak joguk

és lehetőségük lenne több intelligenciaterületet is használni azokon az órákon, ahol esetleg ennek nincs is hagyománya egyes iskolákban.

Felépítés szempontjából a más-más szerző(k) által megírt fejezetek az egyes tantárgyak műveltségterületek szerint haladnak, ahol egy rövid bevezető után 2-6 célkitűzést fogalmaznak meg. A kötethez tartozik egy CD-ROM is, melyen további feladatok, táblázatok, más vizuális anyagok találhatóak, ez a könyv szerves részét képezni, nélküle nem, vagy csak nehezen használható. Ezen kap helyet a feladatok bibliográfiája, egy segítő táblázat, és szempontok az óra sikerességének elemzéséhez (jelen esetben a sikeresség az összes intelligencia együttes használatára vonatkozik), valamint segédletek a pedagógusoknak, például arról, hogyan lehet felismerni, melyik diák mely intelligencia-területen jártas. Az itt megtalálható képek színesek, nagy felbontásúak, a térképek is jó minőségűek, így ellensúlyozzák azt, hogy a kötet maga ugyan jól átlátható, de az illusztrációk kevésbé látványosak. (A könyvnek egy internetes verziója is létezik, ez azonban nem tartalmazza az összes oldalt, sem a CD-n lévő segédanyagokat.)

Úgy gondolják, ezt a fajta pedagógiát lassanként kell bevezetni a tanítás-tanulás folyamatába, hogy a pedagógus is és a diák is hozzászokhasson. Ehhez előzetesen tervet szükséges készíteni: a pedagógusnak meg kell vizsgálnia, saját óráin mely intelligencia területeket mozgósít a leggyakrabban, és melyeket kevesebb alkalommal, vagy soha. Ezen felül a diákokról is készíthet egy táblázatot, amit év közben módosíthat (sőt, ez ajánlott is), hogy lássa, kinek mi az erőssége, és mely új intelligencia területeket fedeztek fel maguknak a diákjai. Meg kell említeni, hogy a kötet felépítése ugyan egyezik a szerzők által előre meghatározottal, de annak okán, hogy mindegyik részt más szerző írta, az egyes alrészek felépítése, főleg a bevezetés és az előzetes értelmezés nagyban eltérhetnek egymástól. Annak, aki egyben kívánja végigolvasni a könyvet, ez zavaró lehet, ugyanakkor feltételeznünk kell azt is, a tanárok, akik számára az útmutató készült csak a saját tárgyukba mélyednek bele, így nem kell küzdeniük a különböző nyelvezetek, különböző logikai felépítések kibogozásával.

A szerzők a történelem-földrajz⁴, a matematika, a zene, a francia nyelv és irodalom, a vizuális művészetek, a tudományok és a sport tantárgyak témakörét járják körbe, ami ugyan nem foglalja teljes egészében magában az említett iskolai szakaszban tanított tárgyakat, de egy jó kiindulási alapot nyújthat az oktatóknak.

A jelen szöveg szerzőjének nem célja a különböző részek részletes elemzése (ehhez talán először egy megfelelő szakfordítás elkészítése is szükséges lenne), de nézzük röviden, mit kínálnak a különböző tantárgyakhoz. Minden fejezet elején egy ábra látható, amely bemutatja, hogy valóban minden egyes intelligencia területet górcső alá vesznek minden tantárgy esetében. Végigolvasva a könyvet azonban beigazolódnak a szerzőknek az előszóban említett azon állítása, miszerint néha „erőszakkal” kell a tananyaghoz nyúlni, hogy néhány terület megkerülhetetlenül bekerülhessen a tanórába. Így jó ötletnek, követendő példának, de Magyarországon a gyakorlatban nehezen megvalósíthatónak tartom például földrajz órán a zenei intelligencia hasznosítását olyan módon, hogy a folyó különböző szakaszainak hangszerekkel és hangutánzó szavakkal való illusztrálásával jussunk hozzá egy bizonyos tudáshoz, vagy testnevelés órán a nyelvi intelligencia fejlesztésére a játék jövőbeli lefolyásának hosszas tárgyalását a siker érdekében.

Elsőként a történelem-földrajz tantárgyon belüli változtatási lehetőségek leírását találjuk, majd földrajzi és történelmi feladatokat külön-külön, minden segédanyag, téma, intelligencia-terület pontos megnevezésével. A könyv írói nem árulnak zsákbamacskát, iskolákban már kipróbált témákat, feladatokat kínálnak nekünk. Ezután következik a matematika, ahol az osztás, törtek, arányok, terület és kerület, párhuzamosság témakörét járják körül a különböző gyakorlatok során. A zenei (ének-zene) rész a kórus fontosságát, és a ritmikus játékok nevelési hatékonyságát emeli ki a felsorakoztatott feladatokon keresztül. A francia, mint anyanyelv tantárgy bevezetőjében fogalmazza meg a rész szerzője a kötet egyik fontos

gondolatát: a diákokat olyannyira alkotó, mint befogadó helyzetbe kell hozni, így például a nyelvtani elemzést össze lehet kötni egy dalszöveg elemzésével, aminek a szabályok vizsgálomondásán túl gyakorlati haszna is lehet. A képi és vizuális művészetek rész a közös rajz, az önarckép, a rajz és a zene kapcsolatán keresztül mutatja be, mit gondolnak a szerzők a többszörös intelligencia elmélet adta lehetőségekről. A tudományok részt több oldalról is megközelítik, az ég és a Föld kapcsolata (a magyar oktatási rendszer szerint ez a földrajz tantárgyhoz tartozó ismeretkörök tárgyalása), élőlények a környezetükben (környezetismeret-biológia tantárgy), az élő egység és diverzitás (biológia) témakörök leírásának külön részt szentelnek a szerzők. A fizikai oktatás-sport tantárgyi rész írói a tánc és a kosárlabda tevékenységek leírásán keresztül modellezik az órák felépítésének lehetőségeit.

A többszörös intelligencia elmélet, és az erre épülő pedagógiai irányzat(ok) beépítése a tantervbe, az órák menetébe kívánatos lenne, ez a kötet is erre próbálja felhívni a figyelmünket, bemutatván, hogyan lehet több oldalról megközelíteni ugyanazt a tantárgyat, ami nem csak az óra színesítéséhez lehet egy kiváló eszköz, de a különböző kompetenciájú diákoknak is segítséget nyújthat a tanulási folyamatban. Úgy gondolom, ha a kötetet egy pedagógus a teória előzetes ismeretének birtokában, saját tárgyára koncentrálna veszi kézbe, remek segédanyag lehet, amennyiben gondot fordít a tanulók kompetenciáinak felmérésére, nyomon követésére. A kötetben és a CD-n található feladatok megérnek egy próbát, és inspirálhatnak a továbbiakban újak kitalálására is.

Hurst, Bruno (szerk.): Guide pour enseigner autrement selon la théorie des intelligences multiples d'Howard Gardner Edition Retz, Paris, 2009.

Jegyzetek

- 1 Véronique Garas, Dominique Devé Bourquin, Danièle Adad, Pascal Bihannic, Claudine Chevalier, Michele Dell'Angelo, Aline El Adhram, Benoît Lasnier, Didier Mendibil, Patricia Richard
- 2 *cycle 3*: az óvoda-általános iskola együttesét a franciák három ciklusra bontják. Első ciklus: óvoda (kis csoport, középső csoport), második ciklus (nagycsoport, első osztály, második osztály) – az alapvető ismeretek megtanulásának időszaka, harmadik ciklus (harmadik, negyedik, ötödik osztály) – az ismeretek elmélyítésének időszaka. Hatodiktól a felső tagozatosok már egy új intézménybe, a „collège”-be járnak.
- 3 GARDNER (1983) kötetében 8 intelligencia-területet határoz meg: nyelvi, logikai-matematikai, téri, zenei, testi-kinesztéziás, naturalista (megfigyelő-rendszerező); intraperszonális (*én-intelligencia*), és *interperszonális* (szociális intelligencia).
- 4 Franciaországban egy tantárgyként tanulják-tanítyják az iskolákban.

Hivatkozások

- GARAS, Véronique (szerk.) (2011): *Guide pour enseigner autrement selon la théorie des intelligences multiples-maternelle*. Éditions Retz, Paris.
- GARAS, Véronique (szerk.) (2013): *Guide pour enseigner autrement selon la théorie des intelligences multiples-cycle 2*. Éditions Retz, Paris
- GARDNER Howard (1983): *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books, New York.